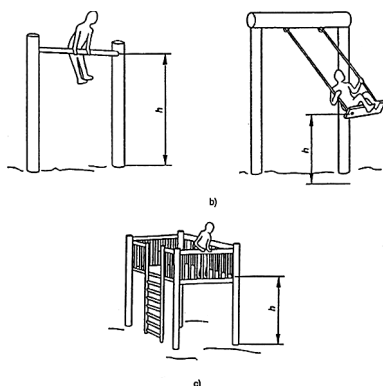

Zunanja igrala in standardi

Slavko Rudolf,

Biotehniška fakulteta, Oddelek za lesarstvo, Ljubljana

Zunanja igrala so naprave in pripomočki, ki so namenjeni igri otrok na prostem. So pomemben element v procesu izobraževanja, socialnega razvoja in celovitega procesa odraščanja otrok. Praviloma se zunanja igrala uporabljajo na površinah zunanjih igrišč, tj. na površinah, ki so namensko urejene in prilagojene igri organiziranih skupin otrok vrtcev, šol ali podobnih ustanov. Igrala so prav tako bistveni del igrišč, ki so namenjena javni rabi, v okviru stanovanjskih naselij, parkov in drugih javnih površin, poznamo pa tudi tretjo kategorijo igrišč oz. posamičnih igral, ki so postavljena na domačih vrtovih in so namenjena izključno domači uporabi.

Skoraj za vsa igrala je značilno, da s svojim oblikovanjem in konstrukcijo spodbujajo otroke k aktivnostim, ki so za vsakega posameznika izziv in hkrati način dokazovanje ter potrjevanja lastnih sposobnosti ter hrabrosti. Igrala so za otroka zanimiva predvsem zato, ker po njih lahko spleza "zelo visoko", ker lahko "zelo hitro" drsi navzdol, ker se na njih "zelo hitro" vrtili ali guga. Igrala nudijo tudi nešteto možnosti preskušanja moči, gibčnosti in ravnotežja ter še veliko izzivov, ki otroka vabijo k dejanjem, ki pa so lahko tudi nevarna.

Ustreznost, predvsem pa varnost zunanjih igral je v Sloveniji načeloma urejena z Zakonom o splošni varnosti proizvodov (Uradni list RS, št. 23/1999), delno pa tudi s Pravilnikom o normativih in minimalnih tehničnih pogojih za prostor in opremo vrtca (Uradni list RS, št. 73/2000). Oba dokumenta poudarjata potrebo, da morajo biti zunanja igrala skladna s standardi, ki jih na področju zunanjih igral predstavlja kar zajetna skupina šestih delov standarda SIST EN 1176.

Prvi standard SIST EN 1176-1:2000, Oprema otroških igrišč - 1. del: Splošne varnostne zahteve in preskusne metode, obravnava varnostne zahteve in ukrepe, ki jih je treba upoštevati pri vseh igralih. Že na samem začetku so zelo podrobno obravnavane zahteve za uporabljene materiale. Standard natančno določa potrebne lastnosti vgrajenega lesa, njegovo kakovost, obdelavo površin, lastnosti premaznih ali impregnacijskih sredstev, varnost konstrukcijskih rešitev itd. Tudi kovine in umetne mase so podrobno obravnavane, prav posebej pa so omenjene in prepovedane nevarne snovi, kot so azbest, svinec, formaldehid ipd.

Poleg ukrepov in kriterijev, ki zagotavljajo konstrukcijsko trdnost igral, je velika pozornost usmerjena na varovalna oz. zaščitna sredstva in naprave, ki naj bi preprečile padce. Podrobno so določene mere in izvedbe stopniščnih in varovalnih ograj, ročajev, oprijemov itd. Na veliki večini igral sta, poleg padca z višine, najnevarnejši zatikanje ali ujemanje, še posebej pa je tej nevarnosti treba posvetiti pozornost pri vseh igrah, kjer se igralo ali otrok hitro premikata. Standard zato podrobno določa, kako je treba preprečiti nevarnost zatikanja prstov, rok, nog, vratu in glave, prav tako pa nevarnost zatikanja in ujemanja delov oblačil (šali, vrvice). Standard določa tudi značilnosti posameznih sestavnih delov igral, kot so npr. lastnosti verig, vrvi, izvedbe stopnic in lestev itd.

Podrobno je obravnavana tudi dokumentacija, ki mora spremljati igralo. Za vsako igralo morata biti izdelani podrobni navodili za montažo ter za uporabo in vzdrževanje, zapisane morajo biti informacije o varnostnih zahtevah in potrebnih ukrepih, predviden načrt pregledov itd. Vsako igralo mora biti opremljeno tudi s tablico s podatki o proizvajalcu, letu izdelave, upoštevanih standardih itd.

Poleg tega splošnega standarda so izdani tudi specialni standardi SIST EN 1176, deli od 2 do 6, ki obravnavajo specifične lastnosti zahtevnejših igral, kot so npr. gugalnice, vrtiljaki, tobogani in žičnice. Ker je vse več igral kombiniranih in sestavljenih v raznolike zaključene enote, je bil pred kratkim sprejet tudi osnutek standarda, ki obravnava predvsem posebnosti tovrstnih naprav, to je oSIST prEN 1176-10:2006, Oprema in podloge otroških igrišč - 10. del: Zaključene igralne enote.

Pomen postavitve varnega igrišča pa je razviden tudi iz zahtev delov od 7 do 9 standarda SIST EN 1176, ki obravnavajo izključno postopke načrtovanja, montaže, rednih in izrednih pregledov, postopkov planiranja in izvajanja vzdrževanja ter tudi obvladovanja varnostnih zahtev v času obratovanja igrala oziroma igrišča.

Posebna problematika vseh igrišč so površine, ki so namenjene splošni rabi, in še prav posebej površine v neposredni bližini igral, ki so namenjene ublažitvi udarca ob morebitnem padcu otroka. To področje ureja standard SIST EN 1177:1998, Ublažitev udarcev pri površinah otroških igrišč - Varnostne zahteve in preskusne metode, ki podrobno določa, s kakšnimi materiali in v kako debelem sloju je treba prekriti površine, na katere lahko otrok pade.

Varnost zunanjih igral oziroma skladnost s standardi je v razvitejših državah vsakdanja aktualna tema, s katero se ukvarja niz institucij, organizacij in interesnih združenj. A v Sloveniji je zavedanje o pomenu varnosti igral in predvsem o odgovornosti za varno igro otrok še zelo nizko. Vsekakor bo treba še veliko truda pri izobraževanju in seznanjanju odgovornih ustanov in institucij, da bodo igrala na naših igriščih res varna.

Summary: Playground Equipment and Standards

Playground equipment comprises open-air devices, structures and items intended for children's play. These requisites are very important for proper growth, development and learning of all children. As such, they must be designed and manufactured in a way to ensure that children have a suitable and above all a safe outdoor play. In Slovenia, external playground equipment is generally regulated by the General Product Safety Act and partially also by the Regulations on Norms and Minimal Technical Conditions for Place and Equipment in Kindergartens. Both documents emphasize that external playground equipment must comply with relevant requirements from standards such as the SIST EN 1176 series which is presented more in detail in this article.